සතරකන් මන්ත්‍රණය විචාරය

(නැණ පහන)

01. හාස්‍යයෙන් හා උපහාසයෙන් යුක්තව කේවට්ට බමුණාගේ චරිතය නිර්මාණය කර ඇති ආකාරය මෙම පාඨම ඇසුරින් විමසන්න.

කුරුණෑගල යුගයේ රචිත පන්සිය පනස් ජාතක පොතේ උම්මග්ග ජාතකය පුරාණ සාහිත්‍යාවලියේ එන මාහැඟි බණකතාවක් සේ සැලකිය හැකිය. බෝසතාණන් වහන්සේගේ ප්‍රඥා පාරමිතාව මතුකර දක්වමින් රචිත මෙම ජාතකය උමංදාව ලෙස ද හැඳින්වේ. සතර කන් මන්ත්‍රණය නම් නිර්දිෂ්ඨ කොටස පුරාවටම මහෞෂධ පඬිතුමන්ගේ උපාය ඥාණය පිළිබඳව හාස්‍යෝත්පාදකව දක්වා ඇත. ඒ පහත පරිදිය.

"ඒ රජ්ජුරුවන්ට කේවට්ට නම් බමුණු කෙනෙක් අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන්නාහ..."

පූර්වෝක්ත පාඨයෙන් බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්ගේ පුරෝහිතයා වූ කලී "කේවට්ටයා" බව හෙළිදරව් වේ. මෙය වචනාර්ථයෙන් ගත්කළ "කෙවුලා, චතුට, ප්‍රයෝගකාරී" ආදී වශයෙන් තේ අරුත් සපයන්නේ ය. මේ ආකාරයෙන් බැලූ කල කේවට්ටයාගේ නම තුළින්ම උපහාස රසයෙන් පාඨකයා තුළ ගැන්වීමට කතුවරයා කටයුතු කළ බැව් අපට පෙනේ. කේවට්ටාචාරීන් අදෑසන සිරියහන් ගැබෙහි ඇති මහත් වූ සම්පත් රාශිය දැක ඒ සම්පත් රාශිය ලබාදුන් රජ්ජුරුවන් මුළු දඹදිවට ම අගරජ කර බව තව තවත් සැප සම්පත් අපේක්ෂා කරයි. මෙසේ වස්තු ලෝභයෙන් හා තෘෂ්ණාවෙන් මද වැඩි කටයුතු කර කේවට්ටයන්ගේ චිත්ත අභ්‍යන්තරය හිරුවත් කරන කතුවරයා සහෘද සිතෙහි ඔහු පිළිබඳ හාස්‍යයක් මෙන්ම අප්‍රසාදයක් ඇති කරවයි.

මහඔසු පඬිඳුන්ගේ චර පුරුෂ සේවයේ යෙදුණු ගිරා පෝතකයා බ්‍රහ්මදත්ත රජු හා කේවට්ටයන් අතර ඇති වූ මන්ත්‍රණය මඟුල් සල් ගසෙහි කොළ අතර සැඟවී සිට අසයි. මින් අනතුරුව උමංදාකරු විස්තර කරන සිද්ධි දාමය මුළු මහත් බමුණු සමාජයම බලවත් උපහාසයකට ලක් කරන්නකි.

"සාල්ලෙක ලා ලා පාතට බානා කෙනෙකුන් මෙන් කේවට්ට බමුණා හිස වර්චස් පිඬක් හෙළා කිමෙක්දැයි කට දල්වා උඩ බැලූ තැනැත්තාවුන්ගේ මුඛයෙහි නැවත වර්චස් පිඬක් හෙළා..."

මේ කුමන්ත්‍රණය ගිරා පෝතකයාගේ කනට වැටෙත්ම කේවට්ටයාගේ හිසටත් කටටත් ඉලක්ක කර " වර්චස්" පිඬු හෙලන්නේය. මෙහි දී එම අවස්ථාව සජීවී කරණයට කතුවරයා යොදා ගත් ශබ්දානුකරණ " වර්චස්" යන යෙදුම ඉතාම තාත්විකය. මෙයින් කේවට්ටයන්ට සිදු වූ අවමානයත් උපහාසයත් කදිමට නිරූපිතය. නිර්දය ලෙසත්, කර්කශ ලෙසත්, තියුණු ලෙසත් සෝපාහාසයට ලක්කරන්නට ජාතක කතා කරුවා සමත් විය.

ධර්ම යුද්ධය නම් මහඔසු පඬිඳුන්ගේ උපක්‍රමයට හසුවූ කේවට්ටයා බලවත් ලෝභය පෙරදැරිවක්‍රියා කරන ආකාරය මනාවට නිරූපිතය. බිම වැටුණු මැණික ගැනීමට බෝධිසත්වයන්ගේ දෙපා මුලට හැඹුරු වීමට තරම් කේවට්ටයා අඥබාලයෙකු වීම හාස්‍යජනක නොවන්නේද? එම සංසිද්ධිය චිත්ත රූප ජනනය වන ආකාරයෙන් නිරූපනය කරන කතුවරයා බමුණු සමාජයේ දහසකුත් එකක් අඩු ලුහුඹුතා කර්කශ ලෙස විශද කරන්නේ ය.

"නැගී සිටුව ආචාර්ය, නැගී සිටුව ආචාර්ය, මම බාලයෙමි, තොපගේ මුණුබුරු තරමට ඇත්තෙමි..."

මුහුණ ගොරෝසු රළු බිමෙහි ලේ වැකෙන තුරු උලා ලේ හා පස් එක්ව සම තුවාල වී රත් පැහැ වද මලක් සේ මුහුණ රත් පැහැ වන තුරුම කේවට්ටයන්ට නිර්භැර විඳීමට සිදු වූ අයුරු කතුවරයා මවා පාන්නේ මුවට සිනහ නංවන ආකාරයෙනි. පීඩාවට පත් කේවට්ටයා වහසින් පළා යයි.

මේ ලෙස දීර්ඝ වශයෙන් බමුණු සමාජය උපහාසාත්මකව විවරණය කරන්නට කතුවරයා කේවට්ට චරිතය යොදා ගනී. සමකාලීන බමුණු සමාජය නිර්දය ලෙස උපහාසයට ලක්කර විස්මිත වූ උපාය කෞෂල්‍යයෙන් යුත් ප්‍රඥා බල සම්පන්න මහෞෂධයන්ගේ ගුණ ජාතක කතා කරුවා මනාවට ගෙනහැර පෑමට සමත් වෙයි.

02. මහෞෂධ පඬිතුමන්ගේ උපාය කෞශල්‍යය හේතුවෙන් වෛදේහ රාජ්‍යය ආරක්‍ෂා වූ ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.

කුරුණෑගල යුගයේ iv වන පණ්ඩිත පරාක්‍රමබාහු රජ දවස ලියැවුණු පන්සිය පනස් ජාතක පොත මාහැඟි බණකතා සංග්‍රහයකි. මෙහි එන දීර්ඝතම ජාතක කතාව වන්නේ උම්මග්ග ජාතකයයි. මේ ග්‍රන්ථය පාලි ජාතක අට්ඨ කතාව ඇසුරෙන් රචනා වී ඇතැයි සැලකෙන අතර බහුකතාක කෘතියකි. ප්‍රඥා පාරමිතාව ප්‍රකට කරනු වස් රචනා කර ඇති උම්මග්ග ජාතකය පුරාවට ම මහෞෂධ පණ්ඩිතයන්ගේ උපාය කෞශල්‍යයත් ඒ හේතුවෙන් නිරන්තර පැමිණි උවදුරු වලින් වෛදේහ රාජ්‍යය ආරක්‍ෂා වූ ආකාරයත් නිරූපිතය.

"මා බඳු පණ්ඩිත කෙනෙකුන් ජීවත්ව සිටියදී මෙතෙක් රජ දරුවන් මියයාම යුක්ත නොවන්නේය..."

ඉතාම රහසිගත වූත් විශ්වාසවන්ත වූත් චර පුරුෂ සේවාවකට උරුමකම් කියන මහෞෂධ පණ්ඩිතයන් සිය කණ්ඩායමේ සිටි ගිරා පෝතකයා වෙතින් ඉතා ප්‍රයෝජනවත් පුවතක් අසනු ලැබීය. ඒ පුවතට අනුව කේවට්ටාචාර්ත් හා බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන් එක්ව එක් සියයක් රාජධානි අල්වා ගැනීමට සැලසුම් කළෝය.

වෛදේහ රාජ්‍යය හැර සෙසු සියලු රාජ්‍යයන් පිළිවෙලින් අල්වා ගන්නා ආකාරය කේවට්ටයා රජ්ජුරුවන්ට රහසිගතව පැවසුවේය. මේ අවස්ථාවේදී මහබඹු පඬිඳුන් උපායශීලිව යොදන ලද අද්‍යාශපමාන හස්තයක් බඳු ගිරා පෝතකයා සියලු පුවත් ග්‍රහණය කොටගෙන හැඟී ගියේ ය. ඉන් පසු මිනිස් රහස් ඔත්තු සේවාවන් මගින් මහෞෂධයෝ නිරන්තර රහස් පුවත් දැන ගත්තේ ය. එක් සියයක් රාජධානි අල්වාගෙන අවසානයේ පැවැත්වීමට නියමිත ජයපාන උත්සවය ගැනද මහෞෂධයෝ චර පුරුෂයින් වෙතින් දැනගත්හ.

තවත් අවස්ථාවක කේවට්ටාචාර් වෛදේහ රාජ්‍ය අල්වා ගැනීමට තැත් කරන්නේ මිථුලු නුවර ජල සම්පාදනය අත් හිටවා ජන ජීවිතය අඩාල කරමිනි. සිය දහසක් මිනිසුන්ට පීඩා ගෙනදී රාජ්‍ය අස්ථාවර කර තමන් නතුකර ගැනීමට කේවට්ට හා චූලනී බඹදත් රජු සැස කවන්නේ දැඩි රාජ්‍ය ලෝභී සිතිනි. එහෙත් චරපුරුෂයන් වෙතින් සියලු කරුණු කාරණා දැනගත් මහෞෂධ පණ්ඩිතයෝ උපක්‍රමයෙන් ඔවුන්ගේ අදහස් බිඳ හෙලීමට කටයුතු කළෝය.

"සැට රියන් උස උණ දණ්ඩක් ගෙන්වා සරියේ දෙකක් කොට පළා ඇතුල පිට ගැට හරවා..."

නුවර ඇතුළේ පොකුනක් කරවා එහි නෙළුම් බීජ රෝපණය කරවා ඇදහිය නොහැකි තරම් විශාල මලක් එහි පිපුණු කළ එය බඹදත් රජුගේ සේනාව වෙත පිටත් කරවා යැවූ මහෞෂධයෝ කේවට්ටයන්ගේ මුග්ධ උපායන්ගෙන් තමන් රක්නා රාජ්‍යය කෙසේ ගනුම් දැයි සරදම් කළෝය. කිසිදු ප්‍රාණියෙකුට හානියක් නොකර උපාය බලයෙන් සැම දිනන්නට සමත් වූ ආකාරය විශිෂ්ඨය.

"මේ නිවට කේවට්ටයා මා නුවණැති නියාව නොදන්නා නියා...
පදනම් මුදුනේ කලල් අතුරුවා, ඊ පිට වී ඉස්වා ලූ..."

ජලය නවත්වා මියුලු නුවර අල්වා ගැනීමට නොහැකි වූ තැන ආහාර සැපයුම නවත්වා ඇතුළු නුවර වැස්සන් දුර්මුඛ කොට රාජ්‍යය අල්ලා ගැනීමට කේවට්ටාචාර්යයෝ අනතුරුව උත්සාහ දැරිය. මේ රහසද සිය චර පුරුෂයින් වෙතින් දැනගත් මහෞෂධයෝ සියලු නුවර මුවල්ලේ ප්‍රාකාරයන් පිට වී ඉස්වාලා රාජධානිය පුරාවට නොසෑහෙන තරම් ආහාර ද්‍රව්‍යයන්ගෙන් පිරී ඇති බවක් පිටත වැසියන්ට පෙන්වාලූවෝය.

මේ ආකාරයෙන් උම්මග්ග ජාතකය පුරාවටම මහා උපායශීලීත්වයත් එම උපක්‍රමයන්ගේ එකකට එකක් වෙනස් වූ නවතාවයත්. පරපීඩා වලින් තොර වූ හිතකර උපාය මාර්ගයන්ම වූ නිසාත් මහෞෂධයන්ගේ ප්‍රඥා මහිමයේ කිතුගොස දඹදිව තලය පුරා රැව්පිළි රැව් දිනි. වෛදේහ රජුත් රාජ්‍යයත්. සියලු නුවර වැසියනුත් දුර්භාග්‍යයන්ගෙන් වැළකිණි.

03. උම්මග්ග ජාතකයේ සාර්ථකත්වයට හේතු වූ භාෂා රීතිය අදාළ කොටස ඇසුරින් නිදසුන් දෙමින් පහදන්න.

සෙළ බොදු බැතිමතුන්ගේ අතිශයින් ම ජනාදරයට පත් වූ පන්සියපනස් ජාතක පොතෙහි එන " දීර්ඝතම ජාතකය" වන්නේ උම්මග්ග ජාතකයයි. කුරුණෑගල යුගයේ දී ලියවී ඇතැයි සැලකෙන මෙහි කතා කවරෙක්දැයි නිශ්චිතවම සඳහන් නොවේ. පාලි ජාතකට්ඨ කතාව ඇසුරු කරගනිමින් ලියවී තිබේ. මෙය ලිවීමේ දී රචකයා උපයෝගී කරගත් භාෂා රීතියේ සුවිශේෂිතාව නිසාම කෘතිය වඩාත් සාර්ථකත්වයට පත් වූයේ යැයි සිතිය හැකිය.

"ගන්ධ දාම, පුෂ්පදාමාවලම්බිත නා නා වර්ණ විචිත්‍ර විතානෝපලක්‍ෂිත අලංකෘත ශ්‍රී යහන් ගර්භය..."

ශ්‍රව්‍ය ගෝචර මාධ්‍යයෙන් රචිත උමංදාවේ කතා දිගු වාක්‍ය යොදා ගනිමින් විස්තර වශයෙන් පැවසුණු අවස්ථා බොහෝය. එසේම කථා පුවත විවරණයේ දී පාලි සංස්කෘත මිශ්‍ර භාෂා රීතිය යොදා ගනිමින් දීර්ඝ සමාස පද එක්කර ගැනීම ද තවත් ලක්‍ෂණයකි. සංවාදාත්මකව කතාව ඉදිරිපත් කිරීමෙන් සහෘද සිත් ඇද බැඳ තබා ගැනීමේ කුසලතාව ද වරෙක කතුවරයා පෙන්වා ඇත.

"අත් පොළසන් දෙන්නාහ... අඬගසන්නාහ... චච්සන් දෙන්නාහ"

දිගු වැකි හා සම සමව කෙටි වැකි යොදා ගැන්මද දැකිය හැකිය. අවස්ථාවට උචිත ආකාරයෙන් උද්වේගකර බව පාඨක ශ්‍රාවක දෙපිරිසටම දැනවීමට මේ උපක්‍රමය යොදාගෙන තිබේ. අනුප්‍රාසවත්. සංවාදාත්මක භාෂාව කතාවේ ඉදිරියට ගලා යාමට බෙහෙවින් උපකාරී වී ඇති බවත් රචනෝපක්‍රමයක් ලෙස උම්මග්ග ජාතකයේ දී සාර්ථක වී ඇති ආකාරයත් ඉහත නිදසුනෙන් ගම්‍ය වේ.

මේ හැර පොදු ජන වහරින් උකහාගත් උපමා රූපක ද යොදා ගත් ආකාරයක් භාසා රීතිය පිළිබඳ විමසීමේදී කැපී පෙනෙයි. නව්‍ය උපමා. සරල ගැමි වහරෙන් උකහා ගත් උපමා ද යොදා කතාව රසවත් කළ ආකාරය ප්‍රශස්තය.

"මුව පොල්ලන් පරිද්දෙන්... මහ නල්මස් කැල සේ... සිංහ රාජයෙකු සේ... කොක් කරක් සේ... රත් වද මලක් සේ... කොමඩු බාගා සේ..."

සාම්ප්‍රදායික ගතානුගතික උපමා වල යෙදීම් පිළිබඳ විමසීමේදී ඒවාද කතා රසය වඩා තීව්‍ර කිරීමට දායක වී ඇති ආකාරයක් අපට දීස් වේ.

"මඟුල් උයන නඳුන් උයනක් සේ සරසා... ශක්‍ර පුරයට වන් අසුර හටයන් පරිද්දෙන්..."

මේ ආකාරයෙන් බැලූ විට මාතෘ භාෂාවන්ගේ හා වෙනත් භාෂාවන්ගේ පිහිට පැතීම. ඖචිත්‍යවත් ලෙස උපමා රූපක හා සංකේතාර්ථවත් බස යොදා ගැනීම. දිගු වැකි කෙටි වැකි හා සංවාද තුළින් අවස්ථා සිද්ධි කෙටි වැකි හා සංවාද තුළින් අවස්ථා සිද්ධි යථා ස්වරූපයෙන් ඉදිරිපත් කිරීමට ප්‍රයාස කිරීම. අපූරු කතා යොදාගනිමින් කතාව කෙරෙහි සහෘද සිත ඇද බැඳ තබා ගැනීම ආදී නා නා විධ භාෂා උපක්‍රම සිය භාෂා රීතිය සකස් කර ගැනීමට කතුවරයා උපකාර් කරගත් බව අපට සක් සුදක් සේ පැහැදිලි වේ. මේ ආකාර වූ භාෂා රීතිය නිසාම උම්මග්ග ජාතකය මා හැඟි කෘතියක් වූ බව සැලකිය හැකිය.

මෙම ලිපියේ
අයිතිය මුල්
කතෘ සතුය...